

Nowe dane o rozmieszczeniu chrząszczy z nadrodziny Scirtoidea (Coleoptera) w północnej i wschodniej Polsce

New distribution data of beetles from the superfamily Scirtoidea (Coleoptera) from Northern and Eastern Poland

Karol SZAWARYN¹, Dawid MARCZAK², Adam KWIATKOWSKI³, Andrzej LASON⁴, Artur BARANOWSKI⁵, Radosław MROCZYŃSKI⁶

¹ Muzeum i Instytut Zoologii PAN, ul. Wilcza 64, 00-679 Warszawa, e-mail: k.szawaryn@gmail.com

² Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania w Warszawie, ul. Olszewska 12, 00-792 Warszawa; Kampinoski Park Narodowy, ul. Tetmajera 38, 05-080 Izabelin, e-mail: dawid.marczak@gmail.com

³ Instytut Nauk Leśnych, Wydział Budownictwa i Nauk o Środowisku, Politechnika Białostocka, ul. Wiejska 45A, 15-351 Białystok, e-mail: akfiatek1@wp.pl

⁴ ul. Wiejska 4B/85, 15-352 Białystok, e-mail: haptos@interia.pl

⁵ Wydział Biologii i Nauk o Środowisku, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Wóycickiego 1/3, 01-938, Warszawa, e-mail: a.baranowski@uksw.edu.pl

⁶ ul. Ks. Roberta Bilitewskiego 3/25, 10-693 Olsztyn, e-mail: radio.fm@gmail.com

ABSTRACT: Beetles from the families Eucinetidae, Clambidae and Scirtidae occurring on the territory of Poland are rarely reported in faunistic publications. The Western part of Poland is relatively better studied whereas distribution data from Northern and Eastern parts are very fragmentary. To fill this gap we present here new distribution data on the occurrence of 19 species belonging to superfamily Scirtoidea.

KEY WORDS: marsh beetles, plate-thigh beetles, distribution, new records.

Wstęp

Dane faunistyczne na temat gatunków chrząszczy należących do nadrodziny Scirtoidea pojawiają się stosunkowo rzadko, głównie przyczynkowo i przy okazji opracowań o charakterze inwentaryzacyjnym (BYK 2007, ALEKSANDROWICZ 2009, RUTA i MELKE 2011). Prace poświęcone stricte chrząszczom z tej grupy są nieliczne. Należy tu wymienić pracę o Scirtidae zachodniej Polski (RUTA i in. 2003) czy wykazującą nowe dla Polski gatunki z rodzaju *Clambus* J.G. FISCHER VON WALDHEIM, 1821 (JAŁOSZYŃSKI i in. 2011).

Z omawianej grupy z terenu Polski stwierdzono dotychczas 2 gatunki Eucinetidae, 12 Clambidae oraz 22 Scirtidae. Eucinetidae oraz Clambidae są bardzo rzadko poławiane ze względu na skryty tryb życia. Chrząszcze te związane są głównie z butwiejącym, przerośniętym grzybnią drewnem. Scirtidae związane są ze środowiskiem wodnym, w którym rozwijają się

ich larwy. Mogą to być zarówno wody płynące, stojące, torfowiska, górskie strumienie czy nawet dziuple drzew wypełnione wodą deszczową.

Rozmieszczenie poszczególnych gatunków jest poznane w stopniu niewystarczającym, a dokładniejsze dane pochodzą z zachodniej części kraju (RUTA i in. 2003, RUTA i MELKE 2011) czy Suwalskiego Parku Krajobrazowego (GUTOWSKI i in. 2020).

Celem niniejszego opracowania jest uzupełnienie informacji dotyczących występowania przedstawicieli Scirtoidea na obszarze 7 krain w ujęciu Katalogu Fauny Polski (BURAKOWSKI i in. 1983): Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej, Podlasia, Puszczy Białowieskiej, Wyżyny Lubelskiej oraz Beskidu Wschodniego.

Material i metody

Materiały pozyskiwane były w latach 1989-2020. W rezerwacie „Jata” zostały zebrane na podstawie pozwolenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środo-

wiska w Lublinie WPN.6205.1.4.2018.MO. Badania, z których pochodzą dane z rezerwatu „Budzisk” w Puszczy Knyszyńskiej prowadzono za zgodą Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku – pozwolenie WPN.6205.2.2019.MM. Całość materiału, o ile nie zaznaczono inaczej, została zebrana i oznaczona przez autorów. Okazy dowodowe są zdeponowane w kolekcjach autorów.

W pracy zastosowano następujące skróty: OOS – Obszar Ochrony Ścisłej, KPN – Kampinoski Park Narodowy, rez. – rezerwat, jez. – jezioro, rz. – rzeka, IBL-2 – pułapka ekranowa, IBL-5 – pułapka przegrodowa. Pułapki IBL-2 zawieszono były w przestrzeni między drzewami, w pobliżu nagromadzonych większych ilości zamartwych drzew, natomiast pułapki IBL-5 zawieszono były na zamartwych drzewach. Przy każdym stanowisku podano kod odpowiedniego kwadratu siatki UTM. Gatunki nowe dla krain oznaczono gwiazdką [*]. Dla wskazania źródła informacji zastosowano następujące oznaczenia: [AB] – Artur BARANOWSKI, [AK] – Adam KWIATKOWSKI, [AL] – Andrzej LASON, [DM] – Dawid MARCZAK, [KS] – Karol SZAWARYN, [RM] – Radosław MROCYŃSKI.

Wyniki

Poniżej przedstawiono informacje faunistyczne dotyczące występowania 19 gatunków Scirtoidea.

Eucinetidae LACORDAIRE, 1857

Eucinetus haemorrhoidalis (GERMAR, 1818)

Nizina Mazowiecka: DC59 KPN, Karolinów, 15-31 V 2018, 1 ex., 15-31 VII 2018, 1 ex., 15-31 VIII 2018, 1 ex., do pułapki Barbera na łące z klasy *Molinio-Arrhenatheretea* [DM]; DC89 KPN, Truskaw, 15-31 V 2015, 2 exx., 1-15 VI 2015, 1 ex., do pułapki Barbera na łące z klasy *Molinio-Arrhenatheretea* [DM].

Podlasie*: EC85 rez. „Jata”, 20 VIII 2018, 1 ex., pułapka świetlna [AB].

Gatunek rzadko poławiany z powodu skrytego trybu życia, choć zapewne występuje na terenie całego kraju. Gatunek nowy dla Podlasia, z terenu Mazowsza wykazany dotychczas jedynie z Warszawy ponad 100 lat temu (SOBIESZCZAŃSKI 1877).

Clambidae FISCHER VON WALDHEIM, 1821

Clambus pubescens REDTENBACHER, 1847

Nizina Mazowiecka: DC89 KPN, OOS Sieraków, 1-31 V 2014, 1 ex., do pułapki ekranowej IBL-2 zawieszonoj w zbiorowisku *Peucedano-Pinetum* [DM].

Z Mazowsza wykazany dotychczas jedynie z Grodziska Mazowieckiego (ENDRODY-YOUNGA 1960).

Scirtidae FLEMING, 1821

Contacyphon coarctatus (PAYKULL, 1799)

Pobrzeże Bałtyku: CF34 Gdynia, rz. Zagórska Struga, 21 VI 2018, 1♂1♀, w czerpak [KS]; CF42 Gdańsk, Jasień, 11 VII 2020, 1 ex., okolice zbiornika retencyjnego, teren silnie podmokły o charakterze źródłiskowym, na roślinności, w czerpak [RM]; CF43 Gdynia, rz. Swelinia, 20 VI 2018, 2♂♂, w czerpak [KS]; CF52 Gdańsk-Górki Wschodnie, 11-17 VI 2017, 1♀, 10-16 VI 2018, 1♂, w czerpak [KS].

Pojezierze Mazurskie: DE35 Ostróda, 14 VI 2020, 3 exx., nad Jez. Pauzeńskim, na przybrzeżnej roślinności, w czerpak [RM]; DE35 Ostróda, 13 VI 2020, 2 exx., nad Jez. Perskim, na przybrzeżnej roślinności, w czerpak [RM]; DE44 Szyldak, rz. Drwęca, 14 VII 2020, 3 exx., na przybrzeżnej roślinności, w czerpak [RM]; DE44 Szyldak ad Ostróda, 14 VII 2020, 4 exx., niewielkie zadrzewienie przy podmokłej łące, w czerpak [RM]; DE54 Zezuj, 30 V 2020, 1 ex., przy stawie hodowlanym, na roślinności przybrzeżnej, w czerpak [RM]; DE65 Olsztyn-Stary Dwór, 4 VII 2020, 7 exx., ols, w czerpak [RM]; DE65 Olsztyn, 31 V 2020, 2 exx., nad rz. Łyną i sąsiednich terenach podmokłych, w czerpak [RM]; DE66 Olsztyn, 13 VII 2020, 4 exx., okolice Jez. Trackiego, podmokłe tereny leśne, w czerpak [RM]; FF11 rz. Czarna Hańcza, 20 VI 2020, 5 exx. [KS].

Nizina Mazowiecka*: DC69 KPN, Kacapska Droga, 21 IV 2020, 5 exx., w czerpak nad kanałem [DM]; DC89 KPN, OOS Sieraków, 1-31 V 2010, 6 exx., 1-30 VI 2010, 3 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na dębach w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum*, 1-30 VI 2010, 1 ex., do pułapki IBL-2 wiszącej w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* [DM]; DC89 KPN, OOS Zaborów Leśny, 1-30 VI 2015, 1 ex., do pułapki IBL-5 zawieszonoj na dębie w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* [DM]; EC19 Zielonka, rz. Długa, 24 V 2020, 1♂, 6 VI 2020, 1♂1♀, w czerpak [KS].

Podlasie*: EC85 rez. „Jata”, 30 V 2018, 2 exx., pułapka świetlna [AB]; FD49 Białystok, 21 VI 1995, 1 ex., w czerpak na brzegu stawu [AL]; FD59 Supraśl, 11 VII 1993, 2 exx. [AL]; FE02, Osowiec, 17 V 1995, 1 ex. [AL]; FE50 Horodnianka, 27 V 2020, 6 exx., z roślinności nadwodnej nad rz. Bartoszyczą, w czerpak [AK, DM]; FE51 rez. „Budzisk”, 1-30 VI 2019, 2 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na osikach [AK, DM].

Gatunek notowany na terenie całego kraju. Gatunek nowy dla Niziny Mazowieckiej i Podlasia.

Contacyphon hilaris (NYHOLM, 1944)

Pobrzeże Bałtyku: CF52 Gdańsk-Górki Wschodnie, 11-17 VI 2017, 1♂, w czerpak [KS].

Pojezierze Mazurskie: DE03 Dziarny ad Hława, 10 VII 2020, 3♀♀, przy śródleśnym torfowisku, na roślinności, w czerpak [RM].

Gatunek rzadko notowany. Po raz pierwszy wykazany z Polski w 1992 r. z Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in. 1992), następnie z Pojezierza Pomorskiego (RUTA i in. 2003) oraz Pobrzeża Bałtyku (ALEKSANDROWICZ 2009). Gatunek prawdopodobnie szerzej rozmieszczony na północy kraju.

Contacyphon laevipennis (TOURNIER, 1868)
[= *phragmiteticola* (NYHOLM, 1955)]

Pobrzeże Bałtyku: CF52 Gdańsk-Górki Wschodnie, 11-17 VI 2017, 1♂, 10-16 VI 2018, 1♂, w czerpak [KS].

Pojezierze Mazurskie: DE34 Szyldak ad Ostróda, 14 VII 2020, 3 exx., na przybrzeżnej roślinności, w czerpak, [RM]; DE35 Ostróda, Jez. Pauzeńskie, 14 VII 2020, 4 exx., na przybrzeżnej roślinności, w czerpak [RM]; DE35 Ostróda, Jez. Perskie, 13 VI 2020, 10 exx., na przybrzeżnej roślinności, w czerpak [RM]; DE44 Szyldak, rz. Drwęca, 14 VII 2020, 1 ex., na przybrzeżnej roślinności, w czerpak [RM]; DE66 Olsztyn, jez. Bartąg, 7 VI 2020, 3 exx. na roślinności, w czerpak [RM]; DE75 Olsztyn, 19 VII 2020, 3 exx., przy Jez. Trackim, niewielkie zadrzewienie przy podmokłej łące, w czerpak [RM].

Nizina Mazowiecka: EC19, Zielonka, rz. Długa, 24 V 2020, 1♂1♀, w czerpak [KS]; EC24 Wilga, 18 VII 1993, 1 ex., leg. J. SIEKIERSKI [AL].

Podlasie*: FD48 Białystok, 21 IV 1995, 2 exx., 23 IV 1995, 3 exx., 8 V 1995, 1 ex., 6 V 1997, 2 exx., w locie nad brzegiem stawu, 7 V 2000, 1 ex., wysiany z suchej trzciny, 28 IX 2001, 1 ex., wysiany z kompostu [AL].

Pospolity w całej Polsce. Gatunek nowy dla Podlasia.

Contacyphon ochraceus (STEPHENS, 1830)

Pojezierze Mazurskie: DE44 Szyldak, rz. Drwęca, 14 VII 2020, 2 exx., na przybrzeżnej roślinności, w czerpak [RM]; FF11 rz. Czarna Hańcza, 20 VI 2020, 1♂ [KS].

Nizina Mazowiecka: DC89 KPN, OOŚ Zaborów Leśny, 1-31 V 2010, 2 exx., 1-30 VI 2010, 2 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na dębach w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum*, 1-30 VI 2010, 1 ex., do pułapki IBL-2 wiszącej w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* [DM].

Podlasie*: FE51 rez. „Budzisk”, 1-31 V 2019, 1 ex., 1-30 VI 2019, 2 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na osikach [AK, DM].

Gatunek uważany za rzadki (RUTA i in. 2003). Gatunek nowy dla Podlasia.

Contacyphon padi (LINNAEUS, 1758)

Pojezierze Mazurskie: DE03 Dziarny ad Hława, 10 VII 2020, 2 exx., przy śródleśnym torfowisku, na roślinności, w czerpak [RM]; DE35 Ostróda, Jez. Pauzeńskie, 14 VI 2020, 1 ex., na przybrzeżnej roślinności, w czerpak [RM]; DE54 Zezuj, 30 V 2020, 1 ex., przy stawie hodowlanym, na roślinności przybrzeżnej, w czerpak [RM]; DE65 Olsztyn, 31 V 2020, 2 exx., nad rz. Łyną i sąsiednich terenach podmokłych, w czerpak [RM]; DE66 Olsztyn, 7 VI 2020, 3 exx., nad jez. Bartąg, na roślinności, w czerpak [RM]; DE75 Olsztyn, 19 VII 2020, 5 exx., przy Jez. Trackim, niewielkie zadrzewienie przy podmokłej łące, w czerpak [RM]; DE85 jez. Kemno Wielkie, 2 VI 2019, 2 exx. torfowisko wysokie, w czerpak [DM].

Nizina Mazowiecka: DC79 KPN, OOŚ Debły, 1-30 IV 2015, 8 exx., 1-31 V 2015, 1 ex., do pułapek IBL-5 zawieszonych na dębach w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* [DM], 1-30 IV 2016, 1 ex., do pułapki IBL-5 zawieszonych na olszy czarnej w zbiorowisku *Ribeso nigri-Alnetum* [DM]; DC79 KPN, Brzozówka, 13 V 2020, 1 ex., w czerpak z roślinności nadwodnej [DM]; DC89 KPN, OOŚ Sieraków, 1-30 IV 2010, 5 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na dębach, osikach i sośnie, 1-31 VIII 2010, 7 exx., 1-30 IV 2015, 3 exx., 1-31 V 2015, 8 exx., 1-30 VI 2015, 1 ex., 1-31 VII 2015, 2 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na dębach w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* [DM], 1-31 V 2010, 1 ex., 1-31 VII 2010, 1 ex., 1-30 IV 2015, 10 exx., do pułapek IBL-2 wiszących w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* [DM], 1-30 IV 2014, 2 exx., 1-31 V 2014, 1 ex., 1-31 VII 2014, 4 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na sosnach w zbiorowisku *Peucedano-Pinetum* [DM], 1-30 IV 2016, 2 exx., 1-31 V 2016, 1 ex., 1-30 VI 2016, 1 ex., do pułapek IBL-5 zawieszonych na olszach czarnych w zbiorowisku *Ribeso nigri-Alnetum* [DM]; DC89 KPN, OOŚ Zaborów Leśny, 1-30 IV 2015, 1 ex., 1-30 VI 2015, 1 ex., do pułapek IBL-5 zawieszonych na dębach w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* [DM]; DD80 KPN, OOŚ Kaliszki, 1-31 VII 2014, 2 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na sosnach w zbiorowisku *Peucedano-Pinetum* [DM]; EC19 Zielonka, rz. Długa, 24 V 2020, 3 exx., 6 VI 2020, 1♂1♀, w czerpak [KS].

Podlasie: EC85 rez. „Jata”, 6 VII 2018, 1♂, 20 VIII 2018, 1♂1♀, pułapka świetlna [AB]; FC39 Mielnik, 15 V 1997, 1 ex., w czerpak na wilgotnej łące [AL]; FE02 Osowiec, 17 V 1995, 4 exx. [AL]; FD48 Białystok, 23 IV 1995, 1 ex., w locie, 18 V 1995, 1 ex., 21 VI 1995, 1 ex., w czerpak na brzegu stawu, 6 V 1997, 1 ex., w locie nad brzegiem jeziora, 16 IV 2000, 1 ex., w locie w lesie grabowym, 7 V

2000, 1 ex., wysiany z suchej trzciny [AL]; FD48 Białystok-Olmonty, 11 V 1998, 2 exx., 23 IV 1999, 1 ex., w czerpak w borze sosnowym [AL]; FD14 Wyszonki-Błonie, 2 V 2003, 1 ex., w locie na brzegu rzeki [AL]; FD27 Jeńki, 22 V 2016, 1 ex., w locie przy kompoście [AL]; FD59 Ogrodniczki, 11 V 1997, 1 ex., w locie na skraju boru sosnowego [AL]; FD89 Kapitańszczyzna ad Narewka, 18 V 2014, 3 exx., w czerpak [AL]; FE00 Stójka, 24 X 2015, 3 exx., 26 X 2019, 1 ex., wysiane ze ściółki w grądzie i olsie [AL]; FE50 Horodnianka, 27 V 2020, 3 exx., w czerpak z roślinności nadwodnej nad rz. Bartoszychą [AK, DM]; FE51 rez. „Budzisk”, 1-30 IV 2019, 3 exx., 1-31 V 2019, 2 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na osikach i świerkach [AK, DM]; FE61 rez. „Stara Dębina”, 14 VIII 2020, 1 ex., otrząsanie z drzew i krzewów w siedlisku grądu [AL].

Puszcza Białowieska: FD84 ad Pogorzelce, 30 IV 1999, 2 exx., ols [AL].

Pospolity w całej Polsce.

Contacyphon palustris (THOMSON, 1855)

Pobrzeże Bałtyku: CF43 Gdynia, rz. Swelinia, 20 VI 2018, 1♂, 15 VI 2019, 7 exx., w czerpak [KS]; CF24 Rumia, rz. Zagórska Struga, 16 VI 2019, 1♂, w czerpak [KS].

Pojezierze Mazurskie: DE44 Szyldak, rz. Drwęca, 14 VII 2020, 4 exx., na przybrzeżnej roślinności, w czerpak [RM]; FE13 Becejły, 14 VI 2001, 1 ex., w czerpak, brzeg jeziora [AL].

Nizina Mazowiecka: DC69 KPN, Kacapska Droga, 21 IV 2020, 2 exx., w czerpak nad kanałem [DM]

Podlasie*: FD48 Białystok, 21 VI 1995, 1 ex., w czerpak na brzegu stawu [AL].

Puszcza Białowieska: FD84 Stara Białowieża, 13 VI 1994, 1 ex., w czerpak, zarośla nad rzeką [AL].

Do niedawna uznawany za gatunek rzadki. W ostatnim czasie odnaleziony w wielu krainach na terenie całego kraju (RUTA i in. 2003). Gatunek nowy dla Podlasia.

Contacyphon pubescens (FABRICIUS, 1792)

Pobrzeże Bałtyku: CF25 Rumia, 8 II 2018, 1♂1♀, pod odstającą korą [KS].

Pojezierze Mazurskie: DE65 Olsztyn-Stary Dwór, 4 VII 2020, 7 exx., ols, w czerpak [RM]; DE85 jez. Kemno Wielkie, 2 VI 2019, 1 ex., torfowisko wysokie, w czerpak [DM].

Nizina Mazowiecka*: DC79 KPN, OOŚ Debły, 1-30 IV 2015, 4 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na dębach w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum*, 1-30 IV 2015, 1 ex., do pułapki IBL-2 wiszącej w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* [DM]; DC79 KPN, Brzozówka, 13 V 2020, 1 ex., 26 V 2020, 1♂,

w czerpak z roślinności nadwodnej [DM]; DC89 KPN, OOŚ Sieraków, 1-30 IV 2010, 1 ex., 1-31 VII 2010, 1 ex., 1-30 IV 2015, 1 ex., do pułapek IBL-5 zawieszonych na dębach w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* [DM], 1-30 IV 2014, 1 ex., do pułapki IBL-5 zawieszonych na sośnie w zbiorowisku *Peucedano-Pinetum* [DM]; DC89 OOŚ Zaborów Leśny, 1-30 IV 2015, 2 exx., 1-31 V 2015, 1 ex., 1-30 VI 2015, 1 ex., do pułapek IBL-5 zawieszonych na dębach w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* [DM]; EC19 Zielonka, 24 V 2020, 1♂1♀, w czerpak [KS]; EC24 Wilga, 18 VII 1993, 2 exx., leg. J. SIEKIERSKI [AL].

Podlasie: EC85 rez. „Jata”, 2 VI 2018, 1♂, pułapka świetlna [AB]; FD27 Jeńki, 16 IV 2018, 1 ex., w ogrodzie, w locie [AL]; FD48 Białystok, 2 VI 1994, 3 exx., 21 VI 1995, 1 ex., na brzegu stawu, w czerpak, 2 V 1996, 1 ex., 9 V 1996, 1 ex., 1 V 1996, 1 ex., w mieszkaniu [AL]; FD86 Kapitańszczyzna ad Narewka, 18 V 2014, 2 exx., w czerpak [AL]; FE00 Grobla Honczarowska, 21 X 2017, 1 ex., w olsie na grzybach porastających *Alnus glutinosa* [AL]; FE02 Osowiec, 17 V 1995, 4 exx. [AL]; FE50 Horodnianka, 27 V 2020, 3 exx., w czerpak z roślinności nadwodnej nad rz. Bartoszychą [AK, DM]; FE51 rez. „Budzisk”, 1-30 IV 2019, 1 ex., 1-31 V 2019, 1 ex., do pułapek IBL-5 zawieszonych na osikach [AK, DM].

Puszcza Białowieska: FD74 Nieznany Bór, 8 VII 1994, 1 ex. [AL]; FD84 Stara Białowieża, 21 VI 1995, 3 exx., w czerpak, zarośla nad rzeką [AL].

Gatunek szeroko rozmieszczony w całym kraju choć poławiany nieczęsto. Gatunek nowy dla Niziny Mazowieckiej.

Contacyphon punctipennis (SHARP, 1872)

Pojezierze Mazurskie*: DE03 Dziarny ad Iława, 10 VII 2020, 1♀, przy śródleśnym torfowisku, na roślinności, w czerpak [RM].

Bardzo rzadki gatunek, według „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 2000) poławiany na kwaśnych torfowiskach. Pierwsze stanowisko tego gatunku w Polsce zostało wykazane z Puszczy Białowieskiej (KUBISZ i SZWAŁKO 1991), następnie odnaleziono go w Dolinie Słupi (ALEKSANDROWICZ 2009). Gatunek nowy dla Pojezierza Mazurskiego.

Contacyphon ruficeps (TOURNIER, 1868)

Pobrzeże Bałtyku*: CF34 Gdynia, rz. Zagórska Struga, 21 VI 2018, 1♂4♀, w czerpak [KS].

Podlasie*: FE51 rez. „Budzisk”, 1-30 VI 2019, 1♀, do pułapki IBL-5 zawieszonych na osice [AK, DM].

Beskid Wschodni: FA10 Rybotycze, 20 VI 2011, 1♀, nad potokiem, w czerpak [RM].

Gatunek bardzo rzadko wykazywany, dotychczas znany z obszarów górskich (KUBISZ 1991, BOROWIEC i KANIA 1995, SZAFRANIEC 1997), Śląska (BURAKOWSKI i in. 1983, BOROWIEC 1991) oraz Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in. 1992). Gatunek nowy dla Pobrzeża Bałtyku oraz Podlasia.

Contacyphon variabilis (THUNBERG, 1787)

Pojezierze Mazurskie: DE03 Dziarny ad Łława, 10 VII 2020, 2 exx., przy śródleśnym torfowisku, na roślinności, w czerpak [RM]; DE34 Szyldak ad Ostróda, 14 VII 2020, 1 ex., na przybrzeżnej roślinności, w czerpak, 14 VII 2020, 3 exx., niewielkie zadrzewienie przy podmokłej łące, w czerpak [RM]; DE65 Olsztyn, os. Generałów, 4 V 2020, 1 ex., na balkonie [RM]; FE13 Becejęły, 14 VI 2001, 1 ex., brzeg jeziora, w czerpak [AL].

Nizina Mazowiecka*: DC79 KPN, OOŚ Debły, 1-30 IV 2015, 2 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na dębach w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* [DM]; DC79 KPN, Brzozówka, 15-31 V 2020, 1 ex., do pułapki Moerickego wiszącej na murawie szczytlichowej [DM]; DC89 KPN, OOŚ Sieraków, 1-30 IV 2010, 4 exx., 1-31 V 2010, 2 exx., 1-30 IV 2015, 17 exx., 1-31 V 2015, 1 ex., 1-31 VII 2015, 1 ex., do pułapek IBL-5 zawieszonych na dębach, 1-30 IV 2010, 2 exx., do pułapki IBL-5 zawieszonych na osice, w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum*, 1-30 IV 2015, 44 exx., 1-31 V 2015, 1 ex., do pułapek IBL-2 wiszących w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* [DM], 1-30 VI 2016, 2 exx., 1-31 VII 2016, 1 ex., do pułapek IBL-5 zawieszonych na olszach czarnych w zbiorowisku *Ribeso nigri-Alnetum* [DM]; DC89 KPN, OOŚ Zaborów Leśny, 1-31 VII 2015, 1 ex., do pułapki IBL-5 zawieszonych na dębie w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* [DM], 1-31 VII 2016, 1 ex., do pułapki IBL-5 zawieszonych na olszy czarnej w zbiorowisku *Fraxino-Alnetum* [DM]; DD80 KPN, OOŚ Kaliszki, 1-31 V 2014, 1 ex., do pułapki IBL-5 zawieszonych na sośnie w zbiorowisku *Peucedano-Pinetum* [DM]; EC21 Dęblin, 26 V 1995, 2 exx., w czerpak [AL]; EC24 Wilga, 21 VI 1992, 2 exx., bór sosnowy, do światła, leg. J. SIEKIERSKI [AL].

Podlasie: EC85 rez. „Jata”, 20 VIII 2018, 1♂, pułapka świetlna [AB]; FD48 Białystok, 21 IV 1995, 2 exx., w locie, 6 VII 1996, 1 ex., w mieszkaniu, 7 VII 1996, 1 ex., w czerpak na wilgotnej łące [AL]; FD89 Kapitańszczyzna ad Narewka, 18 V 2014, 2 exx., 27 V 2014, 1 ex., w czerpak [AL]; FE51 rez. „Budzisk”, 1-31 III 2019, 2 exx., 1-31 V 2019, 1 ex., do pułapek IBL-5 zawieszonych na świerkach, 1-30 IV 2019, 3 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na klonie, lipie i osice [AK, DM].

Wyżyna Lubelska: EB68 Kazimierz Dolny, 26 IV 1989, 1 ex., starorzecze, leg. J. SIEKIERSKI [AL].

Gatunek szeroko rozmieszczony w całym kraju, nierzadki. Gatunek nowy dla Niziny Mazowieckiej.

Elodes minuta (LINNAEUS, 1767)

Pobrzeże Bałtyku: CF42 Gdańsk, Jasień, 11 VII 2020, 1♂1♀, okolice zbiornika retencyjnego, teren silnie podmokły o charakterze źródłiskowym, na roślinności, w czerpak [RM].

Najczęściej wykazywany przedstawiciel rodzaju na terenie Polski.

Elodes pseudominuta (KLAUSNITZER, 1971)

Pobrzeże Bałtyku*: CF43 Gdynia, rz. Swelinia, 20 VI 2018, 1♂, w czerpak [KS]; CF34 Gdynia, rz. Zagórska Struga, 21 VI 2018, 1♂, w czerpak [KS].

Nizina Mazowiecka*: DC69 KPN, Kacapska Droga, 21 IV 2020, 1♂, w czerpak nad kanałem [DM].

Gatunek rzadko wykazywany. Pierwsze dane o jego występowaniu dotyczyły obszarów podgórskich i południowych (BURAKOWSKI i in. 2000). Następnie wykazany także z okolic Piły (RUTA i in. 2003). Jako że gatunek został stosunkowo niedawno opisany jego rozmieszczenie na obszarze Polski jest niewystarczająco rozpoznane. Gatunek nowy dla Pobrzeża Bałtyku i Niziny Mazowieckiej.

Elodes tricuspis (NYHOLM, 1985)

Podlasie*: FE50 Horodnianka, 27 V 2020, 9 exx., w czerpak z roślinności nadwodnej nad rz. Bartoszyczą (Ryc. 1) [AK, DM].

Ryc. 1. Rzeka Bartoszycha – siedlisko *Elodes tricuspis* (fot. DM)

Fig. 1. Bartoszycha river – habitat of *Elodes tricuspis* (photo by DM)

Gatunek bardzo rzadki. Ogólnikowo podany przez LOHSE (1979) z Pomorza. Jego pewne oznaczenia pochodzą z Gór Świętokrzyskich (BYK 2007). Gatunek nowy dla Podlasia.

Microcara testacea (LINNAEUS, 1767)

Pobrzeże Bałtyku: CF25 Wejherowo, rz. Cedron, 18 VI 2019, 1 ex., w czepak [KS].

Pojezierze Mazurskie: DE65 Olsztyn, 31 V 2020, 2 exx., nad rz. Łyną i sąsiednich terenach podmokłych, w czepak [RM]; FE13 Becejły, 14 VI 2001, 1 ex., brzeg jeziora, w czepak [AL].

Nizina Mazowiecka: DC79 KPN, OOS Debły, 1-31 V 2011, 6 exx., 1-30 VI 2011, 2 exx., 1-30 VI 2015, 1 ex., do pułapek IBL-5 zawieszonych na dębach w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum*, 1-30 VI 2016, 2 exx., 1-31 VII 2016, 1 ex., do pułapek IBL-5 zawieszonych na olszach czarnych w zbiorowisku *Ribeso nigri-Alnetum* [DM]; DC89 KPN, OOS Sieraków, 1-31 V 2010, 24 exx., 1-30 VI 2010, 3 exx., 1-30 VI 2015, 7 exx., 1-31 VII 2015, 1 ex., do pułapek IBL-5 zawieszonych na dębach w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum*, 1-31 V 2010, 8 exx., 1-30 VI 2010, 3 exx., do pułapek IBL-2 wiszących w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum*, 1-30 VI 2016, 3 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na olszach czarnych w zbiorowisku *Ribeso nigri-Alnetum* [DM]; DC89 OOS Zaborów Leśny, 1-30 VI 2015, 2 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na dębach w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum*, 1-30 VI 2016, 1 ex., 1-31 VII 2016, 1 ex., do pułapek IBL-5 zawieszonych na olszach czarnych w zbiorowisku *Fraxino-Alnetum* [DM]; EC24 Wilga, 21 VI 1992, 1 ex., bór sosnowy, do światła, leg. J. SIEKIERSKI [AL].

Podlasie*: FE02 Osowiec, 2 VII 1995, 2 exx. [AL]; FE51 rez. „Budzisk”, 1-31 V 2019, 2 exx., 1-30 VI 2019, 4 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na osikach [AK, DM].

Puszcza Białowieska: FD74 ad Lipiny, 25 VI 1994, 1 ex., w czepak [AL].

Gatunek pospolity występujący na obszarze całego kraju. Gatunek nowy dla Podlasia.

Prionocyphon serricornis (MÜLLER, 1821)

Nizina Mazowiecka: DC79KPN, OOS Debły, 1-30 VI 2015, 1 ex., do pułapki IBL-5 zawieszonych na dębie w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* [DM].

Podlasie*: EC85 rez. „Jata”, 6 VII 2018, 2 exx., 23 VII 2018, 1 ex. [AB]; FE51 rez. „Budzisk”, 1-31 V 2019, 3 exx., do pułapek IBL-5 zawieszonych na osikach [AK, DM].

Gatunek rzadko poławiany ale występujący na terenie całego kraju. Z obszaru Niziny Mazowieckiej wykazany ostatnio przez BURAKOWSKIEGO i in.

(1983) z Bielan w Warszawie, okolic Nowego Dworu Mazowieckiego oraz Klembowa. Gatunek nowy dla Podlasia.

Scirtes haemisphaericus (LINNAEUS, 1767)

Pobrzeże Bałtyku: CF33 Gdynia, Wielki Kack, 29 VII 2017, 2 exx., w czepak [KS].

Pojezierze Mazurskie: DE03 Dziarny ad Iława, 10 VII 2020, 13 exx., przy śródleśnym torfowisku, na roślinności, w czepak [RM]; DE34 Szyldak ad Ostróda, 14 VII 2020, 3 exx., na przybrzeżnej roślinności, w czepak [RM]; DE35 Ostróda, 13 VI 2020, 1 ex., nad Jez. Perskim, na przybrzeżnej roślinności, w czepak [RM]; DE44 Szyldak, rz. Drwęca, 14 VII 2020, 8 exx., na przybrzeżnej roślinności, w czepak [RM]; DE65 Olsztyn, jez. Skanda, 18 VI 1998, 15 exx., z roślinności szuwarowej, w czepak [DM]; DE75 Olsztyn, 19 VII 2020, 9 exx., niewielkie zadrzewienie przy podmokłej łące przy Jez. Trackim, w czepak [RM].

Podlasie*: FD27 Jeńki, 9 VIII 2014, 1 ex., do światła w ogrodzie [AL]; FD48 Białystok-Dojlidy, 22 VI 2002, 1 ex., w czepak na brzegu stawu [AL].

Gatunek pospolity występujący na obszarze całego kraju. Gatunek nowy dla Podlasia.

Scirtes orbicularis (PANZER, 1793)

Pojezierze Mazurskie: DE03 Dziarny ad Iława, 10 VII 2020, 1 ex., przy śródleśnym torfowisku, na roślinności, w czepak [RM]; DE65 Olsztyn-Stary Dwór, 4 VII 2020, 2 exx., ols, w czepak [RM]; DE75 Olsztyn, 19 VII 2020, 2 exx., przy Jez. Trackim, niewielkie zadrzewienie przy podmokłej łące, w czepak [RM].

Gatunek ten występował w tych samych siedliskach co *S. haemisphaericus*, co potwierdza dane literaturowe (SZULCZEWSKI 1922, RUTA i in. 2003), choć jest od niego znacznie rzadszy.

SUMMARY

In this study we reported one species of Eucinetidae, one Clambidae and 17 Scirtidae. Among them 10 species are recorded for the first time to Podlasie, four to Mazovian Lowland, two to Baltic Coast and one for Mazury Lake District. Most of these species are widely distributed in Poland, only three are very rarely collected: *Contacyphon punctipennis*, *C. ruficeps* and *Elodes tricuspis*.

PIŚMIENNICTWO

ALEKSANDROWICZ O. 2009: Zmiany składu gatunkowego i struktury ekologicznej zgrupowań chrząszczy epigeicznych brzegów rzek Kwacza i Słupia pod wpływem zabiegów renaturalizacyjnych. (ss. 239-262) [W:] K. OBOLEWSKI (red.): Krótkoterminowe ekologiczne efekty renaturalizacji niewiel-

- kich rzek nizinnych na przykładzie rzeki Kwaczy. Park Krajobrazowy „Dolina Słupi”, Akademia Pomorska w Słupsku, Słupsk.
- BOROWIEC L. 1991: Nowe stanowiska polskich Helodidae (Coleoptera). *Wiadomości Entomologiczne*, **10** (1): 61-62.
- BOROWIEC L., KANIA J. 1995: Chrząszcze (Coleoptera) nowe i rzadkie w faunie Bieszczadów. *Wiadomości Entomologiczne*, **14** (3): 154-157.
- BOROWIEC L., KANIA J., WANAT M. 1992: Chrząszcze (Coleoptera) nowe dla Puszczy Białowieskiej. *Wiadomości Entomologiczne*, **11** (3): 133-141.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1983: Chrząszcze – Coleoptera. Scarabaeoidea, Dascilloidea, Byrrhoidea i Parnoidea. *Katalog Fauny Polski*, **23** (9): 1-294.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 2000: Chrząszcze – Coleoptera. Uzupełnienia tomów 2-21. *Katalog Fauny Polski*, **23** (22): 1-252.
- BYK A. 2007: Waloryzacja lasów Gór Świętokrzyskich na podstawie struktury zgrupowań chrząszczy saproksylicznych. (ss. 57-118) [W:] J. BOROWSKI, S. MAZUR (red.): Waloryzacja ekosystemów leśnych Gór Świętokrzyskich metodą zoosindykacyjną. Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- ENDRÖDY-YOUNGA S. 1960: Monographie der paläarktischen Arten der Gattung *Clambus* (Coleoptera, Clambidae). *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, **6**: 257-303.
- JAŁOSZYŃSKI P., MELKE A., BUCHHOLZ L. 2011: Dwa gatunki Clambidae (Coleoptera) nowe dla Polski. *Wiadomości Entomologiczne*, **30** (1): 31-36.
- KUBISZ D. 1991: Nowe stanowiska Cyphonidae (Coleoptera) w południowej Polsce. *Wiadomości Entomologiczne*, **10** (1): 63-64.
- KUBISZ D., SZWAŁKO P. 1991: Nowe dla Podlasia i Puszczy Białowieskiej gatunki chrząszczy (Coleoptera). *Wiadomości Entomologiczne*, **10** (1): 5-14.
- LOHSE G.A. 1979: Eucinetidae. (s. 264) [W:] H. FREUDE, K.W. HARDE, G.A. LOHSE (red.): *Die Käfer Mitteleuropas*, Bd. 6: *Diversicornia (Lycidea-Byrrhidae)*. Goecke & Evers, Krefeld.
- RUTA R., JAŁOSZYŃSKI P., KONWERSKI SZ. 2003: Nowe dane o rozmieszczeniu chrząszczy z nadrodziny Scirtoidea Fleming, 1821 (Coleoptera) w Polsce. *Wiadomości Entomologiczne*, **22** (1): 33-44.
- RUTA R., MELKE A. 2011: Materiały do znajomości chrząszczy (Insecta: Coleoptera) rezerwatu przyrody „Kuźnik” koło Piły. *Wiadomości Entomologiczne*, **30** (2): 84-98.
- SOBIESZCZAŃSKI F.M. 1877: Flora i fauna miasta Warszawy. (ss. 93-97) [W:] Józefa Ungra *Kalendarz Warszawski popularno-naukowy* ilustrowany na rok zwyczajny 1878 który ma dni 365. Nakładem i drukiem Józefa Ungra, Warszawa.
- SZAFRANIEC S. 1997: Nowe dla Babiej Góry gatunki chrząszczy (Coleoptera). *Wiadomości Entomologiczne*, **15** (4): 207-215.
- SZULCZEWSKI J.W. 1922: Chrząszcze Wielkopolski. *Prace Komisji Matematyczno-Przyrodniczej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*, B, **1** (3-4): 183-243.

Wpłynęło: 17 grudnia 2020
Zaakceptowano: 21 stycznia 2021